

SELVITYS OPISKELIJOIDEN YTHS:N TERVEYSPALVELUIDEN KÄYTÖSTÄ

Tarkoitus

Tarkoituksena oli selvittää opiskelijoiden Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiön terveyspalveluiden käyttöä yleensä sekä terveystarkastuksen mahdollista vaikutusta palveluiden käyttöön kaikkien säätiön toimintasektoreiden osalta. Terveystarkastuksen vaikutusta palveluiden käyttöaktiiviteettiin oli tarkoitus selvittää kahdesta näkökulmasta

- terveystarkastuksen vaikutus yleiseen palveluiden käyttöaktiiviteettiin
 - terveystarkastuksen vaikutus spesifiin palveluiden käyttöaktiiviteettiin
- (tällä ymmärrettiin esimerkiksi tapausta, että terveystarkastuksen yhteydessä tapahtunut gyn kologilla käynti vaikuttaa gynekologilla käyntiaktiiviteettiin, mutta ei muiden palveluiden käyttöön)

Selvityksen tarkoituksena oli palvella esitutkimuksena toimivuotena 1974/75 suoritettavaksi suunnitellulle seurantatutkimukselle.

Aineisto

Kevään 1972 terveystarkastukseen kutsuttiin Helsingin yliopistosta joka toinen syksyllä 1971 opintonsa aloittanut opiskelija. Tätä selvitystä varten poimittiin otos kevään 1972 terveystarkastuksissa käytetyistä nimi- ja osoitelistoista siten, että puolet otokseen tulleista oli kutsuttu terveystarkastukseen kun taas toinen puoli otoksesta oli jäänyt kokonaan terveystarkastustoimenpiteiden ulkopuolelle. Otoksen poimiminen terveystarkastukseen saapuneista ei käytettävissä olleiden tietojen perusteella ollut mahdollista. Koska kyseessä oli alustava selvitys sekä käytettävät resurssit niukka, katsottiin tämä menettely riittäväksi.

Otokseen tulleiden henkilöiden opiskelun jatkuvuus Helsingin yliopistossa tarkistettiin yliopiston luettelosta lukuvuodelta 1973/74. Niiden tilalle, jotka eivät enää olleet yliopiston kirjoissa, otettiin otokseen aakkosjärjestyksessä seuraava henkilö. Tämän menettelyn todettiin myöhemmin tuottaneen sukupuolijakautumaltaan jonkin verran virheellisen otoksen. Miesten osuus otoksessa on jonkin verran suurempi kuin miesopiskelijoiden osuus Helsingin yliopistossa. Tämä on otettava huomioon tuloksia tarkasteltaessa.

Otoksen suuruudeksi tuli 512 opiskelijaa, jotka siis olivat aloittaneet opintonsa Helsingin yliopistossa syksyllä 1971, joista puolet oli keväällä 1972 kutsuttu terveystarkastukseen. Tietoja kerättäessä todettiin, että yhdeksän henkilöä näistä oli käyttänyt YTHS:n terveystarkastuksia ennen syyskuuta 1971 eli ennen kuin aloittivat opintonsa Helsingin yliopistossa. Näistä oli viisi naista ja neljä miestä. Kaikki nämä henkilöt olivat siis käyttäneet säätiön terveystarkastuksia; kaikki 9 olivat käyneet sairausvastaanotolla, 5 oli käynyt hammashoidossa ja yksi oli käynyt psykoterapiassa. Kolme näistä oli käynyt terveystarkastuksessa.

Tiedot näiden 9 henkilön säätiön palveluiden käytöstä jätettiin lopullisen tietojenkäsittelyn ulkopuolelle, koska katsottiin että ne eivät ole vertailukelpoisia muun aineiston kanssa (ennen yliopistoon tuloa ovat opiskelleet muussa korkeakoulussa). Lopullisen selvityksen aineiston suuruudeksi jäi siis 503 opiskelijaa.

Kerätyt tiedot

Opiskelijoiden terveystarkastuspalveluiden käyttöä koskevat tiedot poimittiin keväällä 1972 terveystarkastuskorteista, pkl-korteista, hammashoitokorteista, psykoterapiakeskuksen potilaskorteista sekä neuvontakeskuksen asiakaskorteista. Tiedot koskevat palveluiden käyttöä ajalla 19.71 - 31.5.74 eli noin 2½ vuoden ajalta. Kunkin otokseen tulleen kohdalta poimittiin tiedot jokaisen palvelumuodon käytöstä, palveluiden käyttökerrat sekä kullakin sektorilla ja erikoisalalla ensimmäisen kontaktin päivämäärä. Näiden tietojen perusteella laskettiin aikavälit

- opiskelun aloittamisesta (1.9.71) ensimmäiseen kontaktiin kullakin sektorilla ja erikoisalalla kulunut aika
- terveystarkastuksen suorittamisesta ensimmäiseen kontaktiin kullakin sektorilla ja erikoisalalla kulunut aika

Tietojen kerääminen tapahtui sairausvastaanoton osalta touko- kesäkuussa, hammashoidon osalta kesä- heinäkuussa, psykoterapian osalta syyskuussa ja neuvontapalveluiden osalta marraskuussa -74.

Aineisto on viety reikäkortteille ja jakautumat on ^{ajettu} ~~jaettu~~ joulukuussa 1974. Tiedot palveluiden käytöstä on esitetty absoluuttisina lukuina ja %-jakautumina. Terveystarkastuksen vaikutusta on pyritty selvittämään muutamilla ristiintaulukoinneilla.

Tiedot palveluiden käytöstä

Kuten edellä mainittiin tutkimusotos on sukupuolijakautuman suhteen jonkin verran harhainen. Lopulliseen otokseen tuli 307 miestä ja 196 naista; miehet ovat otoksessa yliedustettuina

verrattuna Helsingin yliopiston opiskelijoiden sukupuolijakautumaan. Tämä on otettava huomioon tarkasteltaessa palveluiden käyttölujuja koko otoksen kannalta.

Terveystarkastuksessa käynti

Noin 37 % otoksesta oli saatujen tietojen mukaan terveystarkastuksessa (heiltä löytyi kevään 1972 terveystarkastuskortti).

Taulukko 1. Terveystarkastuksessa käynti opiskelijain sukupuolen mukaan

terveystarkastuksessa käynti	miehet		naiset		yhteensä	
		%		%		%
oli terveystarkast.	123	40.1	61	31.1	184	36.6
ei "	184	59.9	135	68.9	319	63.4
yhteensä	307	100	196	100	503	100

Otos ei ole täysin virheetön myöskään terveystarkastuksessa käynnin suhteen. Terveystarkastustietojen mukaan naisista kävi terveystarkastuksessa suurempi osa kuin miehistä edellisen taulukon mukaan näyttäisi päinvastaiselta. Tämä ei kuitenkaan estäne tarkastelemasta myöhemmin erikseen terveystarkastuksessa käyneiden ja ei-käyneiden muiden terveyspalveluiden käyttöä.

Sairasvastaanotolla käynti

li puolet henkilöistä oli käynyt YTHS:n sairausvastaanotolla. Sukupuolten välinen ero sairausvastaanotolla käymisessä oli huomattavan suuri. Miesopiskelijoista puolet ja naisopiskelijoista 2/3 oli käynyt sairausvastaanotolla 2½ vuoden kuluessa opiskelun aloittamisesta.

Taulukko 2. Sairasvastaanotolla käynti opiskelijoiden sukupuolen mukaan

sairasvast.otolla käynti	miehet		naiset		yhteensä	
		%		%		%
kävi poliklinikalla	153	49.8	124	63.3	277	55.0
ei käynyt "	154	50.2	72	36.7	226	45.0
yhteensä	307	100	196	100	503	100

Sairasvastaanotolla käyneistä suurin osa oli käynyt yleislääkärillä ja suurin osa naisista oli käynyt gynekologilla.

Taulukko 3. Sairasvastaanotolla käyntikerrat erikoisaloittain ja opiskelijain sukupuolen mukaan

käyntikerrat	miehet		naiset		yhteensä	
		%		%		%
<u>yleislääkäri</u>						
ei lainkaan	221	71.9	130	66.3	351	69.8
käynyt kerran	33	10.8	24	12.2	57	11.3
" 2 kertaa	32	10.4	18	9.2	50	9.9
" 3 "	9	2.9	10	5.1	19	3.8
" 4 "	5	1.6	3	1.5	8	1.6
" 5 "	2	0.7	3	1.5	5	0.9
" 6 "	2	0.7	2	1.0	4	0.8
" 7 "	2	0.7	1	0.5	3	0.6
" 8 "	1	0.3	1	0.5	4	0.4
" 9 " tai useammin	-		4	2.0	4	0.8
yhteensä	307	100	196	100	503	100
<u>kirurgi</u>						
ei lainkaan	282	92.5	183	93.4	467	92.8
käynyt kerran	15	4.9	7	3.6	22	4.4
" 2 kertaa	4	1.3	5	2.6	9	1.8
" 3 "	3	0.9	-		3	0.6
" 4 " tai useammin	1	0.3	1	0.5	2	0.4
yhteensä	307	100	196	100	503	100
<u>sisätautilääkäri</u>						
ei lainkaan	289	87.6	170	86.7	439	87.3
käynyt kerran	15	4.9	5	2.5	20	3.9
" 2 kertaa	14	4.6	4	2.0	18	3.6
" 3 "	4	1.3	8	4.0	12	2.4
" 4 "	2	0.7	5	2.6	7	1.4
" 5 " tai useammin	3	0.9	4	2.0	7	2.9
yhteensä	307	100	196	100	503	100
<u>silmälääkäri</u>						
ei lainkaan	253	82.4	152	77.6	405	80.5
käynyt kerran	43	14.0	35	17.9	78	15.5
käynyt 2 kertaa	10	3.3	7	3.6	17	3.4
" 3 "	1	0.3	1	0.5	2	0.4
" 4 " tai useammin	-		1	0.5	1	0.2
yhteensä	307	100	196	100	503	100
<u>korvalääkäri</u>						
ei lainkaan	267	86.9	167	85.2	434	86.3
käynyt kerran	30	9.8	24	12.2	54	10.7
" 2 kertaa	4	1.3	5	2.6	9	1.8
" 3 "	3	0.9	-		3	0.6
" 4 "	2	0.6	-		2	0.4
" 5 " tai useammin	1	0.3	-		1	0.2
yhteensä	307	100	196	100	503	100
<u>gynekologi</u>						
ei lainkaan			113	57.7		
käynyt kerran			28	14.3		
" 2 kertaa			20	10.2		
" 3 "			9	4.6		
" 4 "			9	4.6		
" 5 "			9	4.6		
" 6 "			2	1.0		
" 7 "			3	1.5		
" 8 "			1	0.5		
" 9 " tai useammin			2	1.0		

Taulukosta 4 nähdään monenko erikoisalan palveluja opiskelijat ovat käyttäneet poliklinikalla. Helsingin terveydenhoitoaseman poliklinikalla on kaikkiaan seitsemän erikoisalan palveluja.

Taulukko 4. Opiskelijoiden käyttämien erikoisalojen lukumäärät opiskelijain sukupuolen mukaan

käytettyjen erikoisalojen lukumäärä	miehet		naiset		yhteensä	
		%		%		%
ei käyttänyt palv. lainkaan	154	50.2	72	36.7	226	45.0
käytti yhden erik.alan palv.	81	26.4	48	24.5	129	25.6
" 2 " "	41	13.4	32	14.5	73	6.5
" 3 " "	20	6.5	25	12.8	45	8.9
" 4 " "	10	3.3	12	6.1	22	4.4
" 5 " "	-		5	2.6	5	0.9
" 6 " "	-		1	0.5	1	0.2
" 7 " "	-		1	0.5	1	0.2
tieto puuttuu	1	0.3	-		1	0.2
yhteensä	307	100	196	100	503	100

Yksi naisopiskelija 196:sta oli käyttänyt kaikkien 7 erikoisalan palveluja, yksi oli käyttänyt kuuden erikoisalan palveluja.

Yleensä naiset olivat käyttäneet palveluita enemmän kuin miehet. Naisopiskelijat olivat käyttäneet myös useamman erikoisalan palveluita kuin miesopiskelijat. Kaksinkertainen määrä naisia miehiin verrattuna on käyttänyt kolmen tai neljän erikoislääkärin palveluja. Gynekologin palveluiden käytöllä on ilmeisen suuri vaikutus näihin eroihin, mutta se ei kokonaan selittäne niitä.

Hammashoidossa käynti

Hammashoidossa oli tutkimusaikana käynyt 37 % nais- ja 35.5 % miesopiskelijoista eli huomattavasti vähemmän opiskelijoita kuin sairausvastaanotolla. Hammashoidossa käymisessä ei ole eroja sukupuolten välillä.

Taulukko 5. Hammashoidossa käyntikerrat opiskelijoiden sukupuolen mukaan

hammashoito käynnit	miehet		naiset		yhteensä	
		%		%		%
ei käynyt hamm.hoid.	198	64.5	123	63.0	321	63.9
käynyt 1 - 5 käyntiä	21	6.8	20	10.3	41	8.2
" 6 - 10 "	37	12.0	20	10.3	57	11.3
" 11 - 15 "	27	8.8	17	8.7	44	8.7
" 16 - 20 "	16	5.2	9	4.6	25	4.9
"yli 20 käyntiä	8	2.6	7	3.0	15	2.8
yhteensä	307	100	196	100	503	100

Mielenterveyspalvelut

Psykoterapiassa oli käynyt noin 3 % mies- ja 5 % naisopiskelijoista. Mielenterveyden neuvontapalveluja oli käyttänyt vain noin 1½ % miesopiskelijoista, mutta miltei 8 % naisopiskelijoista.

Taulukko 6. Mielenterveyspalveluiden käyttö opiskelijain sukupuolen mukaan

mielenterveys- palvelujen käyttö	miehet %		naiset %		yhteensä %	
<u>psykoterapia</u>						
ei käynyt	298	97.1	185	94.9	484	86.2
kävi	9	2.9	10	5.1	19	3.8
yhteensä	307	100	196	100	503	100
<u>neuvontapalvelu</u>						
ei käynyt	300	97.7	181	92.3	481	95.7
kävi	5	1.6	15	7.7	20	3.9
tieto puuttuu	2	0.7			2	0.4
yhteensä	307	100	196	100	503	100

Terveyspalveluiden käytössä havaittava sukupuolten välinen ero näyttää olevan suurin mielenterveyspalveluiden käytössä, naisista kaksinkertainen määrä miehiin verrattuna on käynyt psykoterapiassa ja miltei viisinkertainen määrä miehiin verrattuna on käynyt neuvontapalvelussa. Pienin sukupuolten välinen ero näyttää olevan hammashoidossa käymisessä. Jos sairastuvastalon palveluiden käyttöä tarkastellaan jättämällä gynekologilla käynti tarkastelun ulkopuolelle, sukupuolten välinen ero palveluiden käytössä supistuu huomattavasti, mutta ei kokonaan häviä.

Taulukosta 7 nähdään, että yksi neljäsosa naisopiskelijoista ja 35 % miesopiskelijoista ei ole käyttänyt mitään säätiön tarjoamista terveyspalveluista. Noin 42 % opiskelijoista on käyttänyt vain yhtä palvelumuotoa, noin 20 % miesopiskelijoista ja n. 27 % naisopiskelijoista on käyttänyt kahden sektorin palveluita. Miehistä vain muutamat ovat käyttäneet kolmen tai neljän sektorin palveluita, naisista sen sijaan yli 4 % on käyttänyt kolmea ja 1 % neljää eri palvelumuotoa.

Taulukko 7. Käytettyjen palvelumuotojen lukumäärä opiskelijain sukupuolen mukaan

Käyt.palv.muotojen lukumäärä	miehet %		naiset %		yhteensä %	
ei mitään palveluja käytt.	108	35.3	50	25.5	158	31.4
1 palv.muotoa	128	41.8	82	41.8	210	41.7
" 2 "	66	21.2	53	27.1	119	23.7
" 3 "	2	0.7	8	4.1	10	2.0
" 4 "	1	0.3	2	1.0	3	0.6
tieto puuttuu	2	0.7	1	0.5	3	0.6
yhteensä	307	100	196	100	503	100

Terveyspalvelujen käytön aloittaminen

Selvityksessä haluttiin saada tietoa siitä, kuinka pian opiskelun aloittamisen jälkeen opiskelijat tulevat YTHS:n terveyspalvelujen käyttäjiksi. Tätä varten poimittiin kaikkien palvelumuotojen osalta tieto, milloin opiskelija oli ensimmäisen kerran ollut ko. palvelujen käyttäjänä. Sitten laskettiin kunkin sektorin ja erikoisalan kohdalta aikaväli opintojen aloittamisesta ensimmäiseen kontaktiin kullakin palvelualalla. Opintojen aloittamisajankohdaksi otettiin 1.9.71.

Yhteydenotto terveyspalveluihin näyttää tapahtuvan suhteellisen hitaasti ja melko tasaisesti opiskeluvuoden kuluessa. Naisopiskelijat näyttävät hakeutuvan terveyspalvelujen käyttäjiksi hieman nopeammin kuin miesopiskelijat. Toimintasektoreista taas hammashoitoon haudutaan nopeimmin, mielenterveyspalveluiden käyttöön hitaimmin. Opiskelun aloittamisesta kuluneet keskimääräiset aikavälit eri sektoreiden palvelujen käyttöön olivat seuraavat:

sairasvastaanotto,	miehet	19.8 kk,	naiset	12.0 kk
hammashoito	miehet	14.9 kk,	naiset	13.2 kk
mielenterveys	miehet	18.3 kk,	naiset	18.3 kk

Suuri osa palveluiden käyttäjistä on ottanut ensimmäiset kontaktinsa terveyspalveluihin vasta kolmantena opiskeluvuotena (21 kk tai enemmän opintojen aloittamisesta).

Taulukko 8. Terveyspalveluiden käytön aloittaminen opiskelijoiden sukupuolen mukaan

opintojen aloittamisesta kulunut aika kk	miehet			naiset		
		% palv. käyttä- neistä	% kai- kista (N=307)		% palv. käyttä- neistä	% kai- kista (N=196)
<u>sairasvastaanotolla käyntiin</u>						
1- 2 kk	5	3.2	1.6	22	17.7	11.2
3- 4 "	16	10.4	5.2	8	6.5	4.0
5- 6 "	18	11.6	5.9	16	12.9	8.1
7- 8 "	15	9.8	4.9	16	12.9	8.1
9-10 "	1	0.6	0.3	4	3.2	2.0
11-15 "	16	10.4	5.2	18	14.5	9.1
16-20 "	31	20.0	10.0	15	12.1	7.7
21- "	51	33.2	16.6	25	20.1	12.7
palv.käyttäneet	153	100	49.9	124	100	63.3
ei käyttäneet	154		50.1	72		36.7
yhteensä	307		100	196		100
<u>hammashoidon aloittamiseen</u>						
1- 2 kk	10	9.3	3.3	9	12.3	4.6
3- 4 "	6	5.6	1.9	3	4.1	1.5
5- 6 "	17	15.7	5.6	7	9.9	3.6
7- 8 "	8	7.4	2.6	10	13.7	5.1
9-10 "	-			1	1.4	0.5
11-15 "	17	15.7	5.6	16	21.9	8.2
16-20 "	19	17.6	6.2	10	13.7	5.1
21- "	31	28.7	10.1	16	21.9	8.2
palv.käyttäneet	108	100	35.3	73	100	37.0
ei käyttäneet	198		64.7	123		63.0
yhteensä	306		100	195		100
<u>perusterveyspalveluiden käyttöön</u>						
1- 2 kk	1	8.3	0.3	2	9.2	1.0
3- 4 "	-			2	9.2	1.0
5- 6 "	-			2	3.2	1.0
7- 8 "	-			2	9.2	1.0
9-10 "	-			-		
11-15 "	2	16.7	0.7	1	4.5	0.5
16-20 "	4	33.3	1.3	4	18.2	2.0
21- "	5	41.7	1.6	9	40.5	4.6
palv.käyttäneet	12	100	4.0	22	100	11.2
ei käyttäneet	295		96.0	174		88.8
yhteensä	307		100	196	100	100

Taulukko 9. Opintojen aloittamisesta erikoislääkäripalvelujen käytön aloittamiseen kulunut aika opiskelijain sukupuolen mukaan

opintojen aloittamisesta kulunut aika kk	miehet			naiset		
		% palv. käyttä- neistä	% kai- kista (N=307)		% palv. käyttä- neistä	% kai- kista (N=196)
<u>Yleislääkärikäynti</u>						
1- 2 kk	1	1.2	0.3	6	9.0	3.0
3- 4 "	8	9.2	2.6	3	4.5	11.5
5- 6 "	8	9.2	2.6	11	16.7	5.6
7- 8 "	11	12.6	3.6	7	10.5	3.6
9-10 "	-	-	-	2	3.0	1.0
11-15 "	11	12.6	3.6	9	13.6	4.6
16-20 "	17	19.6	5.5	11	16.7	5.6
21- "	31	35.6	10.0	47	25.7	8.7
palv.käyttäneet	87	100	28.4	66	100	33.7
ei käyttäneet	220	-	71.6	130	-	66.3
yhteensä	307	-	100	196	100	100
<u>Kirurgilla käynti</u>						
1- 2 kk	-	-	-	-	-	-
3- 4 "	1	4.3	0.3	-	-	-
5- 6 "	3	13.0	0.9	1	8.3	0.5
7- 8 "	-	-	-	2	16.7	1.0
9-10 "	-	-	-	-	-	-
11-15 "	5	21.8	1.6	3	25.0	1.5
16-20 "	5	21.8	1.6	3	25.0	1.5
21- "	9	39.1	2.9	3	25.0	1.5
palv.käyttäneet	23	100	7.5	12	100	6.1
ei käyttäneet	284	-	91.5	184	-	93.9
yhteensä	307	-	100	196	-	100
<u>Hotautilääkärillä käynti</u>						
1- 2 kk	2	9.0	0.7	2	15.3	1.0
3- 4 "	-	-	-	-	-	-
5- 6 "	-	-	-	-	-	-
7- 8 "	3	13.7	0.9	3	23.0	1.5
9-10 "	1	4.5	0.3	1	7.7	0.5
11-15 "	2	9.0	0.7	1	7.7	0.5
16-20 "	7	31.9	2.3	2	15.3	1.0
21- "	7	31.9	2.3	4	30.8	2.0
palv.käyttäneet	22	100	7.2	13	100	6.6
ei käyttäneet	285	-	92.8	183	-	93.4
yhteensä	307	-	100	196	-	100

Taulukko 9. Opintojen aloittamisesta erikoislääkäripalvelujen käytön aloittamiseen kulunut aika opiskelijain sukupuolen mukaan

opintojen aloittamisesta kulunut aika kk	miehet			naiset		
		% palv. käyttä- neistä	% kai- kista (N=307)		% palv. käyttä- neistä	% kai- kista (N=196)
<u>Korvalääkärillä käynti</u>						
1- 2 kk	3	7.5	0.9	6	20.7	3.0
3- 4 "	3	7.5	0.9	2	6.9	1.0
5- 6 "	7	17.5	2.3	-		
7- 8 "	3	7.5	0.9	1	3.4	0.5
9-10 "	1	2.5	0.3	2	6.9	1.0
11-15 "	3	7.5	0.9	3	10.4	1.5
16-20 "	4	10.0	1.3	4	13.8	2.0
21- "	15	40.0	5.2	11	38.0	5.6
palv.käyttäneet	40	100	13.1	29	100	14.8
ei käyttäneet	267		86.9	167		85.2
yhteensä	307		100	196		100
<u>Silmälääkärillä käynti</u>						
1- 2 kk	-			3	6.6	1.5
3- 4 "	4	7.4	1.3	-		
5- 6 "	2	3.7	0.7	2	4.4	1.0
7- 8 "	7	13.0	2.3	3	6.6	1.5
9-10 "	1	1.8	0.3	1	2.2	0.5
11-15 "	7	13.0	2.3	13	28.9	6.3
16-20 "	9	16.6	2.9	11	24.5	5.6
21- "	24	44.5	7.8	121	26.8	6.1
palv.käyttäneet	54	100	17.6	45	100	23.0
ei käyttäneet	253		82.4	151		77.0
yhteensä	307		100	196		100
<u>Sisäntuutilääkärillä käynti</u>						
1- 2 kk	-			3	11.5	1.5
3- 4 "	2	5.2	0.7	-		
5- 6 "	3	7.9	1.5	1	3.8	0.5
7- 8 "	4	10.5	2.0	5	19.2	2.6
9-10 "	1	2.6	0.5	2	7.7	1.0
11-15 "	6	15.7	3.0	4	15.4	2.0
16-20 "	6	15.7	3.0	6	23.2	3.0
21- "	16	42.2	8.2	5	19.2	2.6
palv.käyttäneet	38	100	12.4	26	100	13.3
ei käyttäneet	269		87.6	170		86.7
yhteensä	307		100	196	100	100

Terveyspalveluiden käyttö terveystarkastuksessa käynnin mukaan

Taulukossa 10 esitetään eri palveluiden käyttö opiskelijain sukupuolen ja terveystarkastuksessa käynnin mukaan. Terveystarkastuksessa käyneistä sekä mies- että naisopiskelijoista on vähemmän käynyt hammashoidossa kuin terveystarkastuksessa käymättömistä. Terveystarkastuksessa käyneet miesopiskelijat ovat käyneet sairausvastaanotolla vähemmän kuin terveystarkastuksessa käymättömät, naisopiskelijoiden välillä ei ole eroa. Neuvontapalveluiden käytössä ei ole eroa terveystarkastuksessa käyneiden ja ei-käyneiden välillä, psykoterapiakeskuksessa on käynyt enemmän sellaisia naisopiskelijoita, jotka jäivät terveystarkastuksen ulkopuolelle kuin sellaisia, jotka kävivät terveystarkastuksessa, miesten välillä ei ole eroa.

Taulukko 10. Terveyspalveluiden käyttö terveystarkastuksessa käynnin ja opiskelijain sukupuolen mukaan.

palveluiden käyttö	miehet		naiset		yhteensä	
	oli terv. tark. (%)	ei terv. tark. (%)	oli terv. tark. (%)	ei terv. tark. (%)	oli terv. tark. (%)	ei terv. tark. (%)
<u>hammashoito</u>						
ei	93 (75.6)	105 (57.1)	46 (75.4)	77 (57.0)	139 (75.5)	182 (57.0)
kyllä	30 (24.4)	79 (42.9)	15 (24.6)	57 (42.2)	45 (25.5)	136 (42.2)
tieto puuttuu -				1 (0.8)		1 (0.3)
yhteensä	123 (100)	184 (100)	61 (100)	135 (100)	184 (100)	319 (100)
<u>sairausvastaanotto</u>	$\chi^2 = 11.687^{***}$		$\chi^2 = 6.524^*$			
ei	68 (55.3)	86 (46.7)	23 (37.7)	49 (36.3)	91 (49.5)	135 (42.3)
kyllä	55 (44.7)	98 (53.3)	38 (62.3)	86 (63.7)	93 (50.5)	184 (57.7)
yhteensä	123 (100)	184 (100)	61 (100)	135 (100)	184 (100)	319 (100)
	$\chi^2 = 1.952$		$\chi^2 = 0.101$			
<u>terapia</u>						
ei	120 (97.6)	178 (96.7)	60 (98.4)	126 (93.3)	180 (97.8)	304 (95.3)
kyllä	3 (2.4)	6 (3.3)	1 (1.6)	9 (6.7)	4 (2.2)	15 (4.7)
yhteensä	123 (100)	184 (100)	61 (100)	135 (100)	184 (100)	319 (100)
<u>Neuvontapalvelu</u>						
ei	120 (97.6)	180 (97.8)	56 (91.8)	25 (92.6)	176 (95.7)	305 (95.6)
kyllä	3 (2.4)	2 (1.1)	5 (8.2)	10 (7.4)	8 (4.3)	12 (3.8)
tieto puuttuu		2 (1.1)				2 (0.6)
yhteensä	123 (100)	184 (100)	61 (100)	35 (100)	184 (100)	319 (100)

Sairasvastaanotolla käyntiä lääkärialoittain tarkasteltaessa todetaan, että naisopiskelijoilla eri lääkärialojen käyttö ei myöskään eroa terveystarkastuksen suorittamisen mukaan. Ainoa havaittava ero terveystarkastuksessa käyneiden ja ei-käyneiden välillä on silmälääkärin vastaanotolla käymisessä; terveystarkastuksessa käyneet ovat hieman vähemmän käyneet poliklinikalla kuin ne, jotka eivät käyneet terveystarkastuksessa.

Terveystarkastetut miesopiskelijat ovat käyneet vähemmän kirurgin, silmälääkärin ja korvalääkärin sekä ihotautilääkärin vastaanotoilla kuin ei-tarkastetut.

Käyntikerroissa ei myöskään ole huomattavia eroja. (liitetaulukot /)

Taulukko 11. Eri lääkärialojen käyttö terveystarkastuksessa käynnin ja opiskelijain sukupuolen mukaan

poliklinikalla käynti	miehet				naiset				
	oli	%	ei	%	oli	%	ei	%	
<u>yleislääkärillä:</u>									
kävi	30	24.4	56	30.4	20	32.8	46	34.0	
ei käynyt	93	75.6	128	69.6	40	67.2	89	66.0	
yhteensä	123	100	184	100	61	100	135	100	
		$\chi^2=1.077$					$\chi^2=0.1.5$		
<u>kirurgilla:</u>									
kävi	6	4.9	17	9.2	3	4.9	10	7.4	
ei käynyt	117	95.1	167	90.8	58	95.1	125	92.6	
yhteensä	123	100	184	100	61	100	135	100	
		$\chi^2=6.804$					$\chi^2=0.385$		
<u>silmälääkärillä:</u>									
kävi	17	13.8	37	20.1	10	16.4	34	25.2	
ei käynyt	106	86.2	147	79.9	51	83.6	101	74.8	
yhteensä	123	100	184	100	61	100	135	100	
		$\chi^2=3.275$					$\chi^2=2.167$		
<u>ihotautilääkärillä:</u>									
kävi	4	3.3	18	9.8	4	6.5	9	6.7	
ei käynyt	119	96.7	166	90.2	57	93.5	126	92.3	
yhteensä	123	100	184	100	61	100	135	100	
		$\chi^2=5.065$					$\chi^2=0$		
<u>korvalääkärillä:</u>									
kävi	8	6.5	32	17.4	9	14.7	20	14.8	
ei käynyt	115	93.5	152	82.6	52	85.3	115	85.2	
yhteensä	123	100	184	100	61	100	135	100	
		$\chi^2=7.664$					$\chi^2=0$		
<u>sisätautilääkärillä:</u>									
kävi	16	13.0	22	11.9	9	14.7	17	12.6	
ei käynyt	107	87.0	162	88.1	52	85.3	118	87.4	
yhteensä	123	100	184	100	61	100	135	100	
		$\chi^2=0.124$					$\chi^2=0.206$		
<u>Gynekologilla:</u>									
kävi					23	37.7	60	44.4	
ei käynyt					38	62.3	75	55.6	
yhteensä					61	100	135	100	
						$\chi^2=0.875$			

Taulukko 12. Poliklinikalla käytettyjen erikoisalojen lukumäärä terveystarkastuksessa käynnin ja opiskelijain sukupuolen mukaan

pkl:n erikoisalo- jen lukumäärä	miehet				naiset			
	ei terv.tark. %		oli terv.tark. %		ei terv.tark. %		oli terv.tark. %	
ei käynyt lainkaan	87	47.3	68	55.3	49	36.3	23	37.7
käynyt 1 erik.alal.	45	24.5	36	29.3	30	22.2	18	29.5
" 2 "	29	15.8	12	9.8	26	19.3	6	9.8
" 3 "	13	7.1	7	5.7	16	11.9	9	14.8
" 4 "	10	5.4	-	-	8	5.9	4	6.6
" 5 "	-	-	-	-	4	2.9	1	1.6
" 6 "	-	-	-	-	2	1.4	-	-
yhteensä	184	100	123	100	135	100	61	100

Erot terveystarkastuksessa käyneiden ja ei-käyneiden välillä ovat erittäin pieniä (ei merkitseviä). Suunta näyttäisi siltä, että terveystarkastuksessa käyneet ovat käyttäneet harvempään erikoisalojen palveluita poliklinikalla kuin ne, jotka eivät käyneet terveystarkastuksessa, naisten kohdalla tätä eroa tuskin havaitaan.

Alustavan tutkimussuunnitelman mukaan piti selvityksessä tarkastella myös terveystarkastuksen mahdollista spesifiä vaikutusta myöhempään terveystarkastukseen. Terveystarkastuksen yhteydessä eri lääkärialoilla käyneiden määrät jäivät tutkimusaineistossa kuitenkin niin pieniksi, että tällainen tarkastelu ei anna tarpeeksi lisäselvyyttä terveystarkastuksen yhteydessä eri lääkärialoilla käyneiden potilaiden määrät olivat seuraavat:

yleislääkärillä	29
kirurgilla	6
sisätautilääkärillä	3
silmälääkärillä	32
ihotautilääkärillä	1
korvalääkärillä	3
gynekologilla	2
<hr/>	
yhteensä	76

Seuraavassa on terveystarkastuksessakäynnin yhteyttä myöhempään lääkärisäkäyntiin pyritty tarkastelemaan terveystarkastuksen yhteydessä yleis- ja silmälääkärissä käyneiden osalta.

Selviä ja johdonmukaisia eroja eri ryhmien palveluiden käytössä ei havaittu. Terveystarkastuksen yhteydessä silmälääkärissä käyneet miehet ovat käyneet poliklinikalla silmälääkärissä vähemmän kuin ne, jotka eivät terveystarkastuksen yhteydessä käyneet silmälääkärissä, tätä eroa ei kuitenkaan ole naisopiskelijoiden välillä. Terveystarkastuksen yhteydessä yleislääkärissä käymisen ja myöhemmän lääkärisäkäymisen välillä ei koko aineistossa ole johdonmukaisia eroja, naisilla yleislääkärissä käyminen näyttää jonkin verran lisääneen myöhempää palveluiden käyttöä.

Taulukko 13 Poliklinikan lääkäripalvelujen käyttö terveystarkastuksessa yleislääkärissä käynnin ja opiskelijoiden sukupuolen mukaan.

poliklinikka	m i e h e t		n a i s e t	
	oli yleisl.	ei yleisl.	oli yleisl.	ei yleisl.
oli yleisl.	5 (25%)	25 (24%)	4 (44%)	16 (31%)
ei yleisl.	15 (75%)	78 (76%)	5 (56%)	36 (69%)
	20	103	9	52
oli sisätautil.	3 (15%)	13 (13%)	4 (44%)	5 (10%)
ei sisätautil.	17 (85%)	90 (87%)	5 (56%)	47 (90%)
	20	103	9	52
oli silmäl.	5 (25%)	12 (12%)	1 (11%)	9 (17%)
ei silmäl.	15 (75%)	91 (88%)	8 (89%)	43 (83%)
	20	103	9	52
oli ihotautil.	-	4 (4%)	1 (11%)	3 (6%)
ei ihotautil.	20 (100)	99 (96%)	8 (89%)	49 (94%)
	20	103	9	52
oli korval.	3 (15%)	5 (5%)	4 (44%)	5 (20%)
ei korval.	17 (85%)	98 (95%)	5 (56%)	47 (90%)
	20	103	9	52
oli gynekologilla			5 (56%)	18 (35%)
ei gynekologilla			4 (44%)	34 (65%)
			9	52
oli terapiassa	1 (0.5)	2 (1.9)	-	1 (1.9)
ei terapiassa	19 (95.0)	101 (98.1)	9 (100)	51 (98.1)
	20	103	9	52
oli neuv.palv.	1 (0.5)	2 (1.9)	-	5 (9.6)
ei neuv. palv.	19 (95.0)	101 (98.1)	9 (100)	47 (90.4)
	20	103	9	52

Taulukko 14. Poliklinikan lääkäripalvelujen käyttö terveystarkastuksessa
silmälääkärissä käynnin ja opiskelijoiden sukupuolen mukaan.

poliklinikka	t e r v e y s t a r k a s t u s			
	m i e h e t		n a i s e t	
	oli silmäl.	ei silmäl.	oli silmäl.	ei silmäl.
oli yleisl.	4 (23%)	26 (24%)	4 (27%)	16 (35%)
ei yleisl.	13 (77%)	80 (76%)	11 (73%)	30 (65%)
	17	106	15	46
oli sisätautil.	3 (28%)	13 (12%)	2 (13%)	7 (15%)
ei sisätautil.	14 (82%)	93 (88%)	13 (87%)	39 (85%)
	17	106	15	46
oli silmäl.	1 (6%)	16 (15%)	4 (27%)	6 (13%)
ei silmäl.	16 (94%)	90 (85%)	11 (73%)	40 (87%)
	17	106	15	46
oli ihotautil.	1 (6%)	3 (3%)	-	4 (9%)
ei ihotautil.	16 (94%)	103 (97%)	15 (100)	42 (91%)
	17	106	15	46
oli korval.	1 (6%)	7 (7%)	3 (20%)	6 (13%)
ei korval.	16 (94%)	99 (93%)	12 (80%)	40 (87%)
	17	106	15	46
oli gynekologilla			5 (33%)	18 (39%)
ei gynekologilla			10 (67%)	28 (61%)
			15	46

Terveystarkastuksesta palveluiden käytön aloittamiseen kulunut aika

Terveystarkastuksessa käyneistä noin 10 % oli käynyt sairausvastaanotolla ennen terveystarkastuksen suorittamista, noin 5 % oli käynyt hammashoidossa ennen terveystarkastusta. Hoitoon hakeutuminen näyttää olevan melko tasaista, hammashoitoon hakeutumiseen näyttää terveystarkastus antaneen muutamalle jonkinlaisen sysäyksen.

Terveystarkastuksesta terveystarkastusten käytön aloittamiseen kulunut aika eri palvelumuotojen kohdalla oli seuraava:

terveystarkastuksesta kulunut aika			
<u>- hammashoitoon hakeutumiseen</u>			
1 - 2 kk	6 opiskelijaa	3.3 %	
3 - 4 kk	1	"	0.5
5 - 6 kk	3	"	1.6
7 - 8 kk	2	"	1.1
9 -10 kk	5	"	2.7
11 -15 kk	1	"	0.5
16 -20 kk	4	"	2.2
21 -	12	"	6.6
käynyt ennen terv.tark.	10	"	5.4
ei käynyt hamm.hoid.	139	"	75.6
tieto puuttuu	1	"	0.5
yhteensä	184		100 %
<u>-sairausvastaanotolle hakeutuminen</u>			
1 - 2 kk	5 opiskelijaa	2.7 %	
3 - 4 kk	1	"	0.5
5 - 6 kk	8	"	4.3
7 - 8 kk	9	"	4.9
9 -10 kk	6	"	3.3
11 -15 kk	21	"	11.4
16 -20 kk	10	"	5.4
21 -	12	"	6.5
käynyt enn. terv.tark.	21	"	11.4
ei käynyt poliklinik.	91	"	49.5
yhteensä	184		100 %
<u>-mielenterveyspalveluihin</u>			
1 - 2 kk	-		
3 - 4 kk	-		
5 - 6 kk	-		
8 - 7 kk	1 opiskelija	0.5 %	
9 -10 kk	2	"	1.1
11 -15 kk	4	"	2.2
16 -20 kk	1	"	0.5
21 - kk	2	"	1.1
käynyt enn. terv.tark.	1	"	0.5
ei käynyt mt.palv.	173	"	94.0
yhteensä	184		100 %

Yhteenveto

Selvityksen tarkoituksena oli tarkastella opiskelijoiden YTHS:n terveystarkastuspalveluiden käyttöaktiiviteettia yleensä sekä selvittää terveystarkastuksen mahdollista vaikutusta terveystarkastuspalveluiden käyttöön.

Tarkastelun kohteena olleen aineiston suuruus oli 503 syksyllä 1971 Helsingin yliopistossa opintonsa aloittanutta opiskelijaa (307 miestä ja 196 naista). Näistä 135 miestä ja 61 naista oli osallistunut kevään 1972 terveystarkastukseen.

Naisopiskelijoista 63 % ja miesopiskelijoista 50 % oli käynyt YTHS:n sairausvastaanotolla ennen kuin $2\frac{1}{2}$ vuotta oli kulunut opintojen aloittamisesta. Hammashoidossa oli käynyt 37 % nais- ja 35 % miesopiskelijoista. Psykoterapiassa oli käynyt alle 3 % miesopiskelijoista ja noin 5 % naisopiskelijoista, neuvontapalveluita oli käyttänyt hyväkseen 1.5 % mies- ja miltei 8 % naisopiskelijoista.

Miesopiskelijoista 35 % ja naisopiskelijoista 25 % ei ollut käyttänyt mitään säätiön terveystarkastuspalveluja.

Tämän aineiston mukaan terveystarkastuksessa käyneistä opiskelijoista harvempi on käynyt hammashoidossa kuin niistä, jotka eivät käyneet terveystarkastuksessa. Terveystarkastetuista miesopiskelijoista harvempi kuin tarkastamattomista on käynyt sairausvastaanotolla, naisten välillä ei ole eroa. Terveystarkastuksessa käymättömät naiset ovat käyneet enemmän psykoterapiassa kuin terveystarkastuksessa käyneet naiset, miesten välillä ei ole eroa.

Terveystarkastuksen spesifiä vaikutusta huomattiin jonkin verran vain silmälääkärin palveluiden käytössä; terveystarkastuksen yhteydessä tapahtunut silmälääkärissä käynti vähentäneenä jonkin verran pkl:n silmälääkärikäyntejä. Terveystarkastuksen yhteydessä tapahtunut yleislääkärikäynti näyttäisi taas jonkin verran lisänneen naisopiskelijoiden terveystarkastuspalveluiden käyttöä.

Lääkärisssäkäyntikerrat terveydentilastuksessa käynnin ja opiskelijain sukupuolen mukaan

yleisl. käynti	miehet ei t.tark.		naiset ei t.tark.		Yhteensä ei t.tark.		oli t.tark.		miehet ei t.tark.		naiset ei t.tark.		oli t.tark.		yhteensä ei t.tark.		oli t.tark.					
	128	69.6	93	75.5	89	65.9	41	57.2	217	68.0	134	72.8	117	95.1	125	92.6	58	95.1	292	91.5	175	95.1
ei laink.	20	10.9	13	10.6	16	13.8	6	9.8	38	14.9	19	10.3	4	3.3	5	3.7	2	3.3	16	5.0	6	3.3
1 kerta	22	11.9	10	8.2	10	7.4	8	13.1	32	10.0	18	9.8	-	-	5	3.7	-	-	9	2.8	-	-
2 kerta	4	2.2	5	4.0	8	5.9	2	3.3	12	3.8	7	3.8	3	0.8	-	-	-	-	2	0.6	1	0.5
3 kerta	4	2.2	1	0.8	3	2.2	-	-	7	2.2	1	0.5	4	"	-	-	1	1.6	-	-	1	0.5
4 "	2	1.0	1	0.8	2	1.5	-	-	4	1.3	1	0.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5 "	1	0.5	1	0.8	2	1.5	-	-	3	0.9	1	0.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6 "	2	1.0	-	-	1	0.7	-	-	3	0.9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7 "	1	0.5	-	-	1	0.7	1	1.6	1	0.3	1	0.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8 "	1	0.5	-	-	2	1.5	2	3.3	2	0.6	2	1.1	1	0.8	-	-	-	-	-	-	-	-
9 tai enemm.	-	-	-	-	2	1.5	2	3.3	2	0.6	2	1.1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	184	100	123	100	135	100	61	100	319	100	184	100	123	100	135	100	61	100	319	100	184	100
sisät.l. käynti	162	88.0	107	86.9	118	87.4	52	85.3	280	87.8	159	86.4	106	86.2	101	74.8	51	83.6	248	77.7	157	85.3
ei laink.	10	5.4	5	4.1	3	2.2	2	3.3	13	4.2	7	3.8	14	11.4	26	19.3	9	14.8	55	17.2	23	12.5
1 kerta	6	3.3	8	6.5	2	1.5	2	3.3	8	2.5	10	5.4	7	3.8	6	4.4	1	1.6	13	4.0	4	2.2
2 kerta	3	1.6	1	0.8	4	2.9	4	6.5	7	2.2	5	2.7	3	0.5	1	0.7	-	-	2	0.6	-	-
3 kerta	4	"	2	1.6	4	2.9	1	1.6	4	1.3	3	1.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4 "	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5 "	1	0.5	-	-	1	0.7	-	-	2	0.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6 "	1	0.5	-	-	1	0.7	-	-	2	0.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7 "	1	0.5	-	-	1	0.7	-	-	2	0.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8 "	1	0.5	-	-	1	0.7	-	-	2	0.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9 tai enemm.	-	-	-	-	1	0.7	-	-	1	0.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	184	100	123	100	135	100	61	100	319	100	184	100	123	100	135	100	61	100	319	100	184	100
ihotautil. käynti	166	90.2	119	96.8	126	93.3	57	93.3	292	91.5	176	95.7	115	93.5	115	85.2	52	85.3	267	83.7	167	90.8
ei laink.	11	5.9	3	2.4	7	5.2	2	3.3	18	5.6	5	2.7	6	4.9	16	11.9	8	13.1	40	12.5	14	7.5
1 kerta	4	2.2	4	2.2	1	0.7	2	3.3	5	1.6	2	1.0	-	-	4	2.9	1	1.6	8	2.5	1	0.5
2 kerta	2	1.0	-	-	1	0.7	-	-	3	0.9	-	-	1	0.8	-	-	-	-	2	0.6	1	0.5
3 kerta	1	0.5	-	-	-	-	-	-	1	0.3	-	-	1	0.8	-	-	-	-	1	0.5	1	0.5
4 "	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5 "	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6 "	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7 "	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8 "	-	-	1	0.8	-	-	-	-	-	-	1	0.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9 tai enemm.	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	184	100	123	100	135	100	61	100	319	100	184	100	123	100	135	100	61	100	319	100	184	100
Gynekolog. käynti	75	55.6	38	62.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
ei laink.	21	15.6	7	11.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
1 kerta	14	10.4	6	9.8	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
2 kerta	6	4.4	3	4.9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
3 "	6	4.4	3	4.9	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
4 "	7	5.2	2	3.3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
5 "	2	1.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
6 "	2	1.5	1	1.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
7 "	2	1.5	1	1.6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
8 "	-	-	2	1.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
9 tai enemm.	2	1.5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Yhteensä	135	100	61	100	135	100	61	100	319	100	184	100	123	100	135	100	61	100	319	100	184	100